

Angyalszárnyak ágyúdörgésben

2024 december 21. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

KERESZTES HADJÁRAT – Budapest lakói a halál szemébe nevettek 1944 karácsonyán.

"...ez nagyon furcsa karácsony: / a magyar nép lóg most a fákon", írja az 1956-os eltiportatás idején született, Mennyb?l az angyal cím? megrendít? költeményében Márai Sándor.

Hasonló karácsony, majd újév várt tizenkét évvel korábban a magyar székesf?városra.

Budapest körül 1944. december 24-én, vasárnap záródott be a szovjet ostromgy?r?. Mégis, a budapestiek mintha nem akartak volna err?l tudomást venni. Furcsa, bizarr hangulat ülte meg a székesf?várost azon a nyolcvan évvel ezel?tti szentestén. A megszokottól eltér?en ama december 24-én a kés? délutáni órákban is sokan jártak az utcákon.

Gosztonyi Péter hadtörténész Budapest lángokban cím? munkájából tudjuk, hogy bár a magyar székesf?város ostroma a világháborús végjáték nyitánya volt, a Nagykörúton, az Andrassy úton, a Váci utcában és a belváros más részein hömpölygött a tömeg, az éttermek és a kávéházak tele voltak, az áruházak polcai roskadoztak a karácsonyi ajándékoktól, az emberek pedig szórták a pénzt – ahogy mondani szokták, mintha nem lenne holnap.

A budapestiek sajátos lelkiállapotban, szinte türelmetlenül, kérkedve várták, hogy szembeszálljanak a végzettel.

Az akkor már nyolc hónapja tartó amerikai terrorbombázások miatt elrendelt elsötétítés és a nyilasszrázások ellenére tele voltak a színházak, a mozik, és az Operaház néz?terét is megtöltötték a halál szemébe nevet? budapestiek.

Sokan bizarr módon a terrorbombázók által a véd?k radarjainak zavarása céljából ledobott fóliacsíkokból készített „sztaniolla” díszítették fel a karácsonyfát.

Virtus volt ez, vagy a halál torkában megbomlott elmék irracionálisága? Az bizonyos volt, hogy a magyar f?város népe azon a nyolcvan évvel ezel?tti karácsonyon, a háborús pokolban, Tamási Áront idézve:

zuhogó, vad, kápráztató romantikát csinál a pusztulásból. [...] Két szó vajúdik és marja ilyenkor egymást: – Bolond-
é, vagy felséges?!

Budapest lakói nyolcvan évvel ezel?tt hetykén, szinte kihívóan nevettek a halál szemébe. Pedig pontosan tudták, mi következik, mi forog kockán, hiszen a szovjet tüzéség már hetek óta támadta a f?várost, s?t a nem sokkal korábban, 1944 ?szén kiépített hármasszoldelmi rendszer, az Attila-véddvonal legkeletebbi, Gödt?l Veresegyházon, Maglódon, Ecseren keresztül Dunaharasztiig húzóddó gy?r?jét már október vége óta l?tte az ellenség. A budapestiek mégis megünnepelték a karácsonyt a végpusztulás árnyékában is. És nem feledkeztek el a Budapestet véd? harcosokról sem, elhalmozták a katonákat karácsonyi bejglivel és más földi jóval. Tudták, hogy sokuknak ez lesz az a bizonyos utolsó vacsora...

És azt is tudták, hogy a szinte kilátástalan harc immár elkerülhetetlen. Hogy volt-e értelme, arról utólag vitatkozhatnak a hadtörténészek, a geopolitikai elemz?k vagy az ideológusok. Akkor, ott már sem a katonák, sem a civilek számára nem volt választás.

És persze azt is tudták, hogy mit jelent a bolsevizmus. Sokan éltek még azok közül, akik megtapasztalták 1919-ben Kun Béla, Szamuely Tibor és társaik terrorját, a második világháború keleti frontját megjáró katonák elbeszéléseib?l pedig a szovjetvilág pokláról is els? kézb?l származó ismeretekkel rendelkeztek a magyarok.

Ezért nem felel meg a valóságnak az az utólagosan kiagyalt narratíva, hogy Budapest lakossága úgy általában és tömegesen a székesf?város feladását kívánta. Épp ellenkez?leg, a munka- és harcképes polgári lakosság jelent?s része szintén kivette részét a véddelmi küzdelemb?l. Nem, nem az aktuális politikai rendszer véddelmében, hanem adott esetben annak ellenére. Önvéddelemb?l.

A szovjet el??rsök december 24-én nyugat és északnyugat fel?l már a budai hegyekig hatoltak. Szenteste napján nem sokkal dél után egy szovjet páncélos ék t?zharcba keveredett egy német alakulattal a Budakeszi út és a H?vösvölgyi út elágazásánál, a véd?k sikerrel verték vissza a támadást.

A gyalogság a budai erd?k?n át közelítette meg Budapestet, nem a nyílt rohamot, hanem a beszivárgás taktikáját választva. Eközben valószer?tlen, szürreális jelenetek is lejátszódtak. December 24-én kora este kilenc szovjet felderít? jelent meg a fogaskerek? svábhegyi állomásán, ahol néhány szem sült gesztenyét vásároltak szabályszer?en fizetve az egyik árustól, majd felszálltak az egyik szerelvényre.

(Mai, szétes? korunkban nagy tanulság, hogy a budapesti tömegközlekedés 1944 karácsonján még a békeid?k rendje szerint üzemelt, a polgári közigazgatás alkalmazottai felel?s hivatástudatról tanúbizonyságot téve h?siesen helytálltak a háborús viszonyok között is, a közm?vek 1945. január elejéig kisebb-nagyobb fennakadásokkal m?ködtek, a telefonszolgáltatás szintén, s?t Budán még 1945 februárjában is esküv?t tartottak a XI. kerületi polgármesteri hivatalban.)

A fogaskerek? utasai elh?ve nézték a sült gesztenyét majszoló katonák számukra ismeretlen egyenruháját, mígnem valaki rájött, hogy ezek bizony szovjet bakák. Nagy riadalom támadt, a visszaemlékezések szerint valaki meghúzta a vészféket, mire az addig meglep?en visszafogott harcosokon felülkerekedett a bolsevik ösztön: néhány utas óráját er?szakkal elvették, majd elmenekültek. Isteni csoda ugyanakkor, hogy senkit nem l?ttek agyon.

1944 szentestéjén nem a betlehemi jászol szeretetteljes csöndje borult Budapestre, hanem világrendek feszültek egymásnak füst, t?z és ágyúörgés kíséretében. A magyar f?városban közel két hónapig aratott a halál. Mégis, talán az ellenség soraiból is sokan értetlenül, csodálkozással néztek a meghódítani szándékozott városra, amelynek lakossága tüntet?leg úgy ünnepelte a karácsonyt, mintha nem érezné a bolsevizmus halálos leheletét.

„Mennyb?l az angyal eljött hozzátok...”, szölt az ének a budapesti otthonokban – és másnap megindult a kíméletlen harc a magyar f?városért. A véd?k 1945. február 11-i kitörési kísérletével véget ért ostrom alatt Budapest civil lakossága elmondhatatlanul sokat szenvedett, és ezt a f?város polgárai tudták el?re. Az ? áldozatok nem marad el a várost véd? katonákétól – már csak azért sem, mert a reguláris alakulatokhoz sok civil is csatlakozott. Budapest népe azokban a vért?l iszamos hetekben a fizikai realitásoktól elemelkedett lélekkel élt, küzdött és halt, ha úgy hozta a sors.

Mi ebb?l a tanulság ma? Talán nincs is tanulság, hacsak nem az, hogy

az emberekb?l a túlélhetetlennek látszó helyzetek néha nem pánikot, fejvesztett menekülést váltanak ki, hanem értelemmel, száraz logikával meg nem magyarázható, akár groteskségig men? helytállást. Kisszer? korunkban, amikor szinte élvezettel panaszkodunk jelentéktelen bosszúságok miatt, jó, ha ez eszünkbe jut.

Kivételes id?kben az átlagos életet él? emberek is képesek h?ssé válni, még ha ennek nincsenek is tudatában. Mert nem az a h?s, aki nem fél, hanem az, aki a nagyon is indokolt félelmet legy?rve teljesíti a kötelességét, szolgálva másokat: a családját, a közösségét, a korabeli budapesti közalkalmazottak esetében a f?város lakosságát. Okkal és teljes joggal hajtunk fejet a Budapestet véd?, majd végül onnan kitörést megkísérl? katonák el?tt, de ugyanígy jár a tisztelg? emlékezés a történelmivé vált hétköznapi névtelen h?seinek is.

Ágoston Balázs - www.magyar nemzet.hu

Ajánló

